

Mgr. Martin Kratochvíl, PhD.

Univerzita Konštantína
Filozofa v Nitre (Slovakia)

TA BU BU – študentská výstava v Bunkri
TA BOO BOO – student art exhibition in the Bunker

Abstract

The exhibition reflected upon various personal and social taboos. It contemplates our fears and the resulting inability to approach various life phenomena. These anxieties include personal phobias, complexes and prejudices that form our way of thinking and behaving. The artworks utilise spatial media (sculpture, object, installation) and will respond to the Bunker's premises.

Key words

Nitra Gallery, personal taboo, social taboo, art exhibition, art education.

Abstrakt

Výstava reflektuje rôzne osobné a sociálne tabu. Uvažuje nad našimi obavami a ich dôsledkoch ako neschopnosti pristupovať k rôznym javom života. Tieto úzkosti zahŕňajú osobné fóbie, komplexy a predsudky, ktoré tvoria spôsob nášho myslenia a správania. Diela na výstave využívajú priestorové médiá (sochárstvo, objekt, inštalácia) a reagujú na priestory Bunkra.

Kľúčové slová

Nitrianska galéria, osobné tabu, sociálne tabu, výstava, výtvarná edukácia.

Úvod

Študentské výstavy sú častým javom s diskutabilnou hodnotou a paradoxným benefitom. Na jednej strane sú výstavy študentských prác potrebné pre samotnú satisfakciu študentov tvorcov, ktorí majú potrebu prezentovať svoju tvorbu verejnosti. Na tejto strane stojí i argument kompaktného miesta pre komparáciu dosiahnutej úrovne toho ktorého študenta aby samotný študenti mali možnosť medzi sebou porovnávať a diskutovať (kritizovať, chváliť) medzi sebou a tak budovať svoj vlastný názor na výtvarnú tvorbu svojej generácie.

Na strane pozitív študentských výstav je aj argument pedagogického sumarizovania a hodnotenia jednotlivých študentov vo vzťahu k ostatným ako aj hodnotenia generácie študentov jednotlivých ročníkov. Na tomto mieste je aj argument zverejnenie programu a obsahu vzdelávania prostredníctvom študentských prác. Divák má možnosť okrem posúdenia

dosiahnutej úrovne jednotlivých prác aj poznať obsah a náplň jednotlivých predmetov a pedagogických prístupov vo vzdelávaní študentov.

Obraz (kresba, maľba, grafika, fotografia, video, socha inštalácia atď.) nesie v sebe množstvo informácií, ktoré vypovedajú o ňom samom vo viacerých rovinách a súvzťahnostiach. Vypovedajú o zobrazovanom obsahu ako o explicitnom naratíve ktorý je tvorený materializovanou formou. Forma, ako túto výpoveď dosiahli, vypovedá aj o spôsobe svojho vzniku i o samotnom autorovi a jeho schopnosti materializovať obrazovú kompozíciu v tom ktorom médiu či v ich mixoch.

Na druhej strane ocenenie takejto aktivity z aspektu celkovej evalvácie školy ako aj jej zamestnancov je takmer nulové.

Napriek tomu, študentské výstavy majú rôzne úrovne prezentácie aj reprezentácie. Výstavy na úrovni škôl sú zamerané na možnosť komplexného hodnotenia dosiahnutých výsledkov toho ktorého študenta ako aj pre zhodnotenie kvality jednotlivých ročníkov. Primárne slúžia pedagógom k hodnoteniu. Sekundárne takéto výstavy umožňujú študentom vidieť a porovnať práce ostatných študentov a uvedomiť si úroveň vlastných výsledkov svojho štúdia ale len vo vzťahu k ostatným študentom svojho ročníka, ateliéru, predmetu či školy. Takéto hodnotiace výstavy (prieskum) sú zväčša uzavretou a internou záležitosťou školy. Výnimku tvoria verejné ročníkové prieskumy špecializovaných umeleckých škôl. Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave ako aj Fakulta výtvarných umení Akadémie umenia v Banskej Bystrici každoročne konajú verejné prezentácie študentských prác. Počas Prieskumu sa ateliéry vo všetkých budovách školy menia na výstavné priestory a verejnosť má možnosť zoznámiť sa s najnovšími tendenciami, ktoré formujú študentov jednotlivých katedrií (architektúry, dizajnu, fotografie, grafiky, intermédií, maľby, reštaurovania, sochy, textilnej tvorby, úžitkového umenia vizuálnej komunikácie a i.). Výhodou takýchto prezentácií pre verejnosť je aj prítomnosť pedagógov a vedúcich jednotlivých ateliérov, ktorý sú návštevníkom k dispozícii zodpovedať otázky týkajúce sa štúdia. Tieto výstavy sú súčasťou PR jednotlivých škôl.

Iným typom študentských výstav sú prezentácie výsledkov ich štúdia v špecializovaných inštitúciách zameraných na svet umenia. Tieto výsledky zároveň reprezentujú nielen samotných autorov vystavených diel ale aj samotnú školu. Jednou z galérií výtvarného umenia, ktorá ponúka svoje priestory pre študentov je Nitrianska galéria v Nitre.

Priestor

Nitrianska galéria každoročne ponúka kurátorom a umelcom možnosť zrealizovať svoje projekty v troch rôznych priestoroch. Ide o výstavné priestory Galéria mladých, Salón a Bunker.

Galéria tieto priestory ponúka aj vysokým školám umeleckého charakteru k prezentácii svojej činnosti.

Jeden z týchto priestorov pod názvom Bunker sa už po štvrtý krát stal priestorom prezentácie prác študentov Katedry výtvarnej tvorby a výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Bunker je podzemný priestor voľakedy slúžiaci ako kryt civilnej ochrany. Svojim špecifickým pôdorysom ako aj veľkosťou či tvarom stropov je hodný najmä na netradičnejšie formy umeleckého prejavu, kratšie experimentálne projekty, site-specific inštalácie, alebo jednorazové performancie či audio-vizuálne vystúpenia. Samotní pracovníci galérie upozorňujú, že kvôli klimatickým podmienkam je vystavenie diel citlivých na vlhkosť (grafika, maľba, fotografia na papieri a pod.) len na vlastné riziko a galéria nepreberá zodpovednosť za ich prípadné poškodenie.

Pri tvorbe a realizácii výtvarných artefaktov a samotnej inštalácie výstavy sa autori museli vysporiadať s viacerými úskaliami, ktoré vyplývajú z výstavného priestoru Bunkra. Spoluvorcovia výstavy museli reflektovať špecifické podmienky výstavného priestoru a reagovať na problémy technického charakteru (komplikovaný prístup, vlhkosť prostredia, neonové osvetlenie, charakter architektonickej štruktúry prostredia, existencia pozostatkov zariadenia krytu civilnej obrany), ktoré svojím charakterom ovplyvňujú formu, výraz a význam umiestnených artefaktov. Študenti spolu s pedagógmi riešili oblasti výtvarného umenia a možných riešení problémov výtvarnej tvorby (site specific art, collaborative art, conceptual art, instalation, performance) určených pre dané miesto.

Téma

Výstava s názvom TA BU BU, v kurátorskej koncepcii autora článku, sa realizovala v dňoch od 15. februára až 4. marca 2018 a reflektoval problematiku tabuizovaných tém v osobnom živote človeka a spoločnosti. Študenti skúmali tému strachu, odmietania, či vyhýbania sa javom, procesom a veciam vo svojom živote. Vo svojich bádaniach sumarizovali množstvo individuálnych fobií a charakterizovali strach ako negatívny pocit znepokojenia z možného ohrozenia či nepríjemnej emócie. Uvažovali, ako výtvarne vyjadriť tému negatívneho zážitku a ako sa s osobným problémom vyrovnáť a spracovať ho. Svojimi dielami vytvorili prostredie, ktoré divákovi ponúklo možnosť vnímať vlastné tabuizované témy, ktoré obsahujú širšie spoločenské vedomie odmietaného.

Na výstave boli zastúpené rôzne médiá, ako napríklad interaktívne objekty, socha, textilná materiálová inštalácia site-specific, odliatky grafík či konštruovaný reliéf.

Komentovaná prehliadka

Pri vstupe do podzemných priestorov visí biely sadrový reliéf so škvrnou rozliatej, vpitej a zaschnutej červenej farby. Reliéf je nízky, je to odliatok grafickej matrice pre tlač z výšky. Na pohľad abstraktný obraz sa pri dôkladnom skúmaní odhalí a nachádzame v jednotlivých výtvarných elementoch tvary krídel anjela. Žeby krídla padlého anjela?

Cez zamrežovaný vstup vchádzame do miestnosti osvetlenej jednou závesnou lampou, ktorá sa pomaly hojdá nad inštaláciou objektov (hračiek) v detskej postieľke. Navíšená kopa detských hračiek pripomína figúru, veľké dieťa s maskou rehotajúceho sa klauna. Za postieľkou na stene visia odliatky masiek ľudských tvárí. Svetlo lampy nad inštaláciou vytvára na objektoch ostrý svetelný kontrast a pohyblivé vrhnuté tieňe prispievajú k mrazivému pocitu nehostinného prostredia. Inštalácia je doplnená zvukovou kulisou smejúceho sa a plačúceho dieťaťa.

Mreže pri vstupe do miestnosti, mreže detskej postieľky. Kyvadlový pohyb tieňov oživuje masky na stene. Detský strach, primárny strach, kliše hororu, démoni Franciska Goyu, prosté IT. V podzemí za mrežami nachádzame protichodné prvky. Detský svet, kde očakávame bezpečie a pokoj je umiestnený v chladnom, ošarpanom, surovom prostredí. V postieľke na mieste dieťaťa je vystavaná postava vzdialená predstave o dieťati v postieľke.

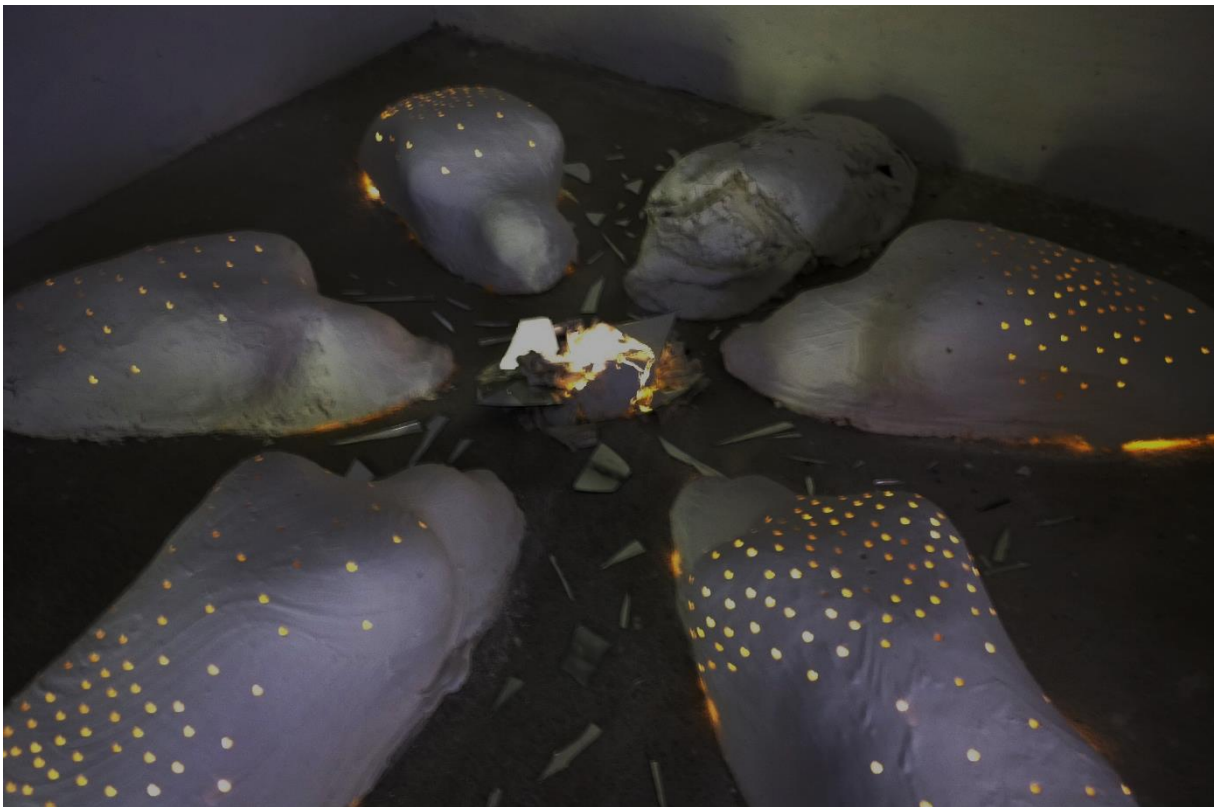
Strach sveta detí, strach z detí, strach zo sveta dospelých. Môžeme si klásť otázky. Kto tu koho ohrozuje? Kto sa má koho báť? Máme sa smiať či plakať, tak ako ten hlas na nahrávke?

Vstupujeme do ďalšej miestnosti. V strede je umiestnený podstavec s bustou človeka na ktorej je natiiahnutá igelitová taška. Okolo nej na stenách sú zavesené masky ľudskej tváre.

Všetky masky aj busta majú otvorené ústa v ktorých niečo je. Rôznorodé predmety ukazujú, čo všetko si vkladáme do úst, čo konzumujeme, čoho máme plné zuby, čím sa dusíme. Do otvorených úst vkladáme sto súst. Pre každé jedno gusto nájde sa to pravé sústo. Peniaze, lieky, drogy, mleté mäso, hod dog, potrava pre mačky, banán, mrkva v kondóme, dva prsty, klince, vlasy, rúž, to všetko môžeme vkladať do úst, to všetko môže byť hnus.

Ak chceme pokračovať v prehliadke musíme sa prepchať cez zúžený priechod pomedzi dva skelety, dve ľudské kože, akoby len tak nedbalo zavesené na stenách. Sadrový odliatok určite zanechá bielu stopu na tmavom šate diváka. Vstupujeme do tmavej miestnosti. Na zemi pred sebou vidíme kľáčiace figúry v kruhu okolo kôpky porozbíjaného skla či zrkadla a kúskov materiálu z čoho sú samotné figúry. Vo figúrach sú diery z ktorých preniká svetlo sú viac či menej týmito dierami deštruované.

Uzavretá skupinka zhromaždená okolo niečoho neurčitého, okolo čriepkov vlastného odrazu či obrazu. Uzavretosť, nekomunikatívnosť, slepá dôvera, adorácia rudimentov či atavizmus sektárstva. Kladieme si otázky. Prečo sú postavy schúlené? Kľanajú sa? Čomu? Svetlu či črepom rozbitého? Čoho rozbitého? Zrkadla? Kúskom samých seba? Čo ich naplňa? Čo ich rozkladá? Ako sa nás to týka?

Z prítmnia do svetla. Miestnosť zaliata bielym svetlom je plná bielych nití visiacych zo stropu. Malý čierny bod v kúte je pavúk. Ocitli sme sa uprostred pavučín a ak trpíme arachnofóbiou môžeme mať problém.

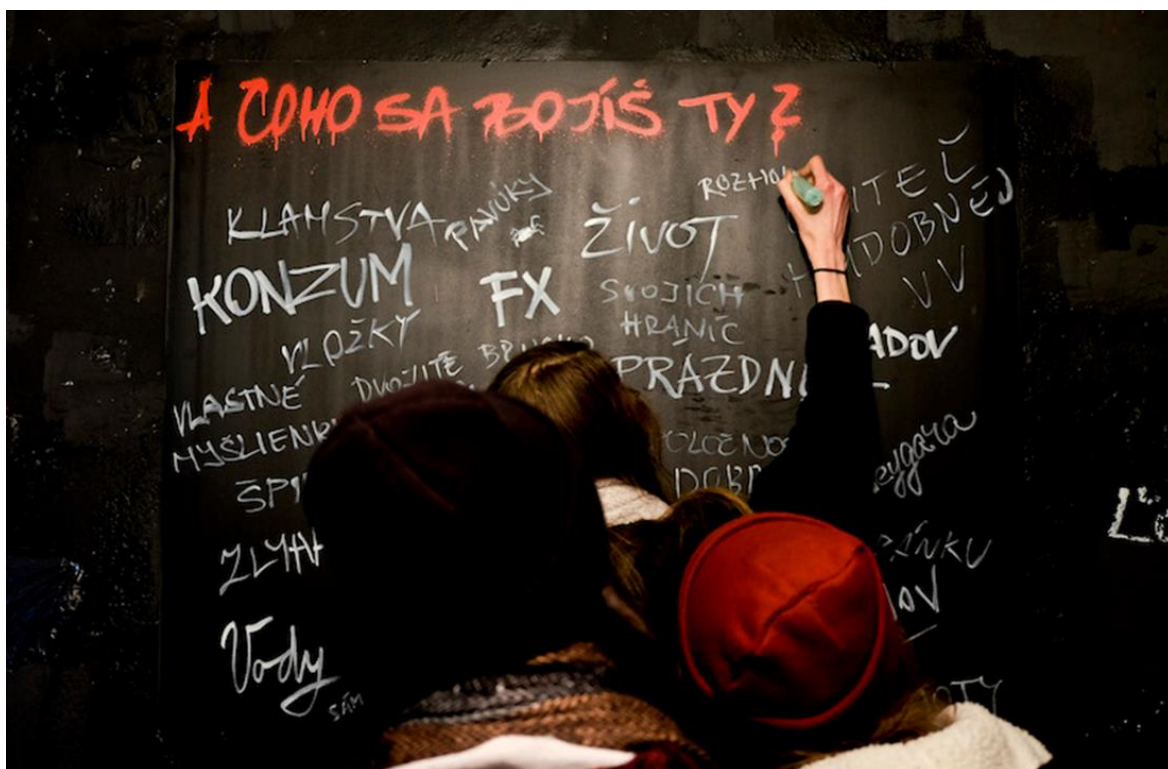

Prehliadku uzatvára inštalácia tradične tabuizovanej témy. Táto téma je natoľko tabuizovaná, že o nej nie je možné písať v rámci tohto príspevku.

Vernisáž TA BU LA

V rámci vernisáže bola kurátorská reč prezentovaná ako performance, kde kurátor zahalený v kapucni a s trojitou maskou na tvári najskôr komunikoval s návštevníkmi cez masku a postupným odkladaním masiek odstraňoval komunikačný šum spôsobený bariérou masiek. Diváci mali v rámci otvorenia možnosť vyjadriť vlastné tabuizované témy na jednu s inštalovaných prác, kde na čiernu tabuľu mohli napísať svoje problémy.

V čase otvorenia výstavy boli diskutované viaceré témy, ktoré považujeme za problémové v rámci verejnej diskusie. Napriek tomu, že téma výstavy i samotné prostredie podzemia umožnilo vyjadriť svoj názor či postoj k jednotlivým tabu problémom, nepodarilo sa vyjadriť všetko v plnej miere. Veľkou tabuizovanou témou je i problém vzdelávania a prípravy budúcich výtvarných pedagógov v kontexte pedagogických škôl v porovnaní s prípravou výtvarných umelcov a ich možného uplatnenia v pedagogickej praxi.

Zaujímavým javom otvorenia výstavy bola prítomnosť redaktorky a kameramana RTVS, ktorí v rámci tvorby správy o výstave vopred odmietli tému menštruácie. Niektorí študenti, pri verejnej prezentácii svojej tvorby, nenašli dostatok vnútorných síl a nezvládli pred kamerou okomentovať svoju prácu. Počas otvorenia výstavy vzniklo viacero podnetov pre možnú tému budúcej prezentácie študentov Katedry výtvarnej tvorby a výchovy práve v súvislosti tabuizovaných tém v školstve.

Záver

Výstava TA BU BU ponúkla divákovi zážitok ako podnet pre úvahu nad osobnými ako aj spoločenskými témami, ktoré nás znepokojujú a ktoré máme problém riešiť. Tak ako ich identifikovali študenti Katedry výtvarnej tvorby a výchovy PF UKF v Nitre, sú to problémy vyplývajúce zo zlyhávania otvorenej výmeny informácií ale aj prijatia a akceptovania rôznorodosti vnímania, prežívania a správania sa. Strach z otvorenej a priamej komunikácie, strach s možných dôsledkov takejto komunikácie, bráni vyjadriť vlastné názory a bráni zmenám, ktoré by mohli prispieť k zlepšeniu stavu vnútorných ako aj vonkajších podmienok štúdia či existencie. V prípade študentov Katedry výtvarnej tvorby a výchovy Pedagogickej fakulty UKF v Nitre je to aj o ich príprave ako budúcich výtvarných pedagógov.

Zdroje

<https://nitrianskagaleria.sk/event/pripravujeme-ta-bu-bu/>

archív autora

Kontakt

Mgr. Martin Kratochvil, PhD.

Katedra výtvarnej tvorby a výchovy

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

mkratochvil@ukf.sk